

LECTURA D'«AMISTAT DEL BRAÇ»

Enric Bou

El metro anava ple. Jo m'agafava
al barrot niquelat vora la porta.
Tenia el braç tibet, i tolerava
aquell pes tebi, persistent, a l'avantbraç.
Quedàvem poca gent quan vaig girar-me.
Era molt jove. Lletja i pobra, descarnada,
com una prima cabra mogrebina
que premia amb el front, tancant els ulls,
abalançada per tota carència,
un braç, encara de ningú, lliure i promiscu,
i no veia que ja algú es reprenia
i s'isolava al seu davant. Jo, massa jove
també, no havia après a reconèixer-me
en l'acceptació més que en la tria.
Vaig abandonar el braç, que no fos meu,
i no els vaig mirar més, anguniat
fins a l'estació, i el súbit trenc
d'una corda del cello, la més baixa.

El poema evoca la reacció de la veu davant de la situació de promiscuitat inesperada, una situació que no ha sorgit d'una tria prèvia, de la seva voluntat, sinó que ha estat creada de manera fortuïta durant un viatge en metro. És ambientat en un vagó que poc a poc ha anat quedant buit. Destaca l'elecció mètrica, escrit en versos decasíl·labs i alexandrins, que creen un ritme fort, ideal per evocar el soroll rítmic de les rodes damunt els rails irregulars i també per expressar el moment de debilitat que viu la veu que diu el poema: un home jove, amb poca experiència i que

reacciona de manera insensible en notar el contacte del seu braç amb el front d'una dona jove, lletja i pobra. És una situació molt freqüent: un jove que viatja en un metro ple nota que algú es recolza al seu braç. Quan el metro arriba a la parada final, la veu s'adona que es tracta d'una dona jove («Lletja i pobra, descarnada»), que amb els ulls tancats (mig adormida) al seu davant crea aquest imprevis contacte íntim. A causa de la naturalesa de la jove («com una prima cabra mogrebina»), una possibilitat fora que el poema acabés en una parada de final de trajecte, la desapareguda estació de Fernando, una de les estacions fantasma del metro de Barcelona, que es trobava a les portes del Barri Xino de Barcelona. El vagó de metro es fa servir com a escenari inesperat de proximitat i intimitat combinat amb distància i desconeixement. La reacció negativa de la veu s'oposa a l'amistat del títol. L'al·lusió al soroll que sent quan s'atura el vagó de metro en arribar a l'estació, sembla que trenqui el moment de distracció del protagonista. Es pot relacionar amb el tema de l'encontre breu entre dos desconeguts, intercanvi de mirades, aquí breu contacte entre els cossos (els braços), un tema que va estudiar Jean Rousset.¹¹⁴ Pot tenir un ressò del poema «À une passante» o fins i tot de «Confession», de Baudelaire. També del poema de Jaime Gil de Biedma «Amistad a lo largo»:

A veces, al hablar, alguno olvida
su brazo sobre el mío,
y yo aunque esté callado doy las gracias,
porque hay paz en los cuerpos y en nosotros.

Alguns lectors del poema de Gil de Biedma, que era un bon amic de Ferrater, units per una complicitat poètica en les llengües respectives, opinen que aquest poema expressa que tot el que ha passat a la vida de l'ésser humà (la consciència, el contacte amb l'altre i amb els altres, les alegries i les penes, entre moltes experiències exposades al poema), es deu al pas del temps,¹¹⁵ o que el jove, a mesura que creix, admet haver viscut en un espai confinat per les ombres d'un exterior desconegut.¹¹⁶ El so de violoncel indica la parada sobtada del metro, però alguns lectors, potser erròniament han preferit llegir-lo com «trencar», i, per això, com la referència a un trencament significatiu experimentat pel protagonista quan es produeix la situació descrita, perquè interromp el flux natural en la relació del protagonista amb els altres i, en particular, amb les dones joves, trencant amb la inexperiència. Segons Cornudella, a causa de la metàfora final,

---

¹¹⁴ Jean ROUSSET: *Leurs yeux se rencontrèrent*. J. Corti, Paris, 1981.

¹¹⁵ Álvaro ÁLVAREZ DELGADO: *Compañeros de viaje (1959)*. *El primer Jaime Gil de Biedma* [tesi doctoral], El Colegio de Médicos, México D.F., 2009.

¹¹⁶ Gabriel RAMOS: «De la exploración del yo al encuentro de los otros. Notas sobre *Compañeros de viaje de Jaime Gil de Biedma*». *Nueva Revista de Filología Hispánica*, LXIII: 1, 2015, p. 123-38.

«el poema esdevé la formulació d'una experiència juvenil emblemàtica»,¹¹⁷ i també un moment d'incertesa i separació. Arthur Terry esmenta aquest poema com un exemple que «la reflexió moral sovint implica un distanciament de l'anècdota, una sensació que tan sols ara es reconeix quelcom que no es comprenia en el passat». Els versos finals indiquen «que, a l'època de l'anècdota, el que parla només coneixia una sola manera d'aproximar-se a les dones —mitjançant la tria; allò que ha après mentrestant és que pot establir una relació a través de l'acceptació de part de la dona, és a dir, una relació que té en compte l'altra persona»¹¹⁸. El so del violoncel és una metàfora molt efectiva per indicar simultàniament el final del trajecte i la reacció moral. El poema de Ferrater a més transforma la quotidianitat, centrant-se en un esdeveniment que no podria haver-se produït als carrers, en la superfície, i es relaciona amb la idea del món subterrani com a imatge de deformada del que hi ha a la superfície.

---

¹¹⁷ Jordi CORNUDELLA: «Estudi introductori», a *Gabriel Ferrater, Vers i prosa*, Tres i Quatre, València, 1988.

¹¹⁸ Arthur TERRY: «Gabriel Ferrater: la moral i l'experiència», a: *Gabriel Ferrater, «in memoriam»*, a cura de Dolors Oller i Jaume Subirana, Proa, Barcelona, 2001, p. 101-125.